

Sebestyén Rita
A tizennegyedik

BOOKART
Csíkszereda, 2010

Cartea a apărut cu sprijinul Administrației Fondului Cultural Național

Szerkesztette

Láng Zsolt

Illusztrálta

Zé Kovács József

A borítót *Hajdú Áron* tervezte,

Zé Kovács József grafikájának felhasználásával.

ISBN 978-606-92476-3-1

© Sebestyén Rita, 2010

© Zé Kovács József, 2010

© Bookart kiadó, 2010

Az L alakú folyosó hosszabbik szárnya

Az L alakú folyosó fordulójában, a lehető legkeskenyebb térrészben ifjabb Csóka Antal átlép a csomagjai fölött. A belső udvarról nézve, az emeleti üvegezett folyosó ablakai filmkockákként pergetik ifjabb Csóka Antal mutatványát, amint jobb lábán pipiskedve, bal térdét mellkasáig felhúzza, óvatosan átlép a halmon, öltöne szárnya begyűrődik a könyöke alá a nagy koncentrációban, és ott is marad a hóna alá gyömöszölve akkor is, amikor Antal enervált figurája már újra az L betű szárait rója, vigyázva, nehogy visszavonhatatlanul kikössön a folyosó bármelyik végénél. A gondosan egymásra halmozott fekete csomagkupac időzített bombaként ketyeg a házban, egyelőre még féken tartott orkán magvaként lüktet ebben a házban, ifjabb Csóka Antal egyetlen mentsváráként kuporog ebben a házban.

Egyébként csend van. Az alagsor és a félemelet most teljesen üres. A tante tegnap délben hazaküldte a munkásokat; levonult a műhelyekbe, és egyszerűen hazaküldte őket: „Mondom, hogy azonnal, nem fejez be semmit, fiam, indulás haza, vagy bánomisén.” Azután ott állt az ajtóban, megvárva, míg azok leveszik kötényüket, és tiszteletteljesen kiszivárognak mellette, szótlantul, az első félbeharpott kérdő mondat után. Becsapta az alagsori ajtót, becsapta a félemeleti ajtót, rájuk kattintotta a lakatot, és felkaptatott az emeletre. Utoljára a sztrájk idején csattant ekkorát a két fémajtó, nem dühösen, csak határozottan, ellentmondást nem tűrően. És akkor is pontosan úgy maradtak ott az asztalokon, a kaptafákon, a földön a félbemaradt cipőfelsőrészek és mellettük a szerszámok, mintha valaki csak éppen az embereket satírozta volna ki a képből. És a tanténak most sem volt kedve végignézni a homályban a műhelyeken, meg a munkásain sem, csak arra várt, hogy az utolsó is kilépjen az ajtón, nagy általánosságban odaszólt, hogy „viszlát”, amiből azok végre megtudták, hogy nincsenek kirúgva.

Ott állt most az alagsor és a félemelet a kisatírozott emberek képével, homályosan és csendesen, szinte törekenyen az emeleti folyosón ingázó An-

tal alatt, az L betű rövidebbik szára végén, a konyhában sürgölődő kuzinok alatt, a sarokszobában keresztbevetett lábbal ülő, vörösre lakkozott körmei közt cigarettlit forgató tante alatt.

A robbanni készülő emeleten a konyhai traktusba invitált kuzinoktól tartott a legkevésbé Antal. A nősereg munkájából fel sem pillantva főzte és sütötte pontosan a negyedik menüsört tegnap óta a tante megrendelésére, a kamrát teljesen kifosztva, a megfőzött ételekbe még csak bele sem kóstolva, a krémes-habos tortákat a savanyodásnak átengedve. Mintha csak arra kaptak volna megbízást, hogy végeláthatatlanul termeljék a salakanyagot, rogyadozásra kényszerítsék, fondorlatosan, ételnek álcázott ballasztokkal süllyesszék a föld alá ezt a masszív házat. A húsleves gondosan leszűrve, a sült szeletelve, a saláta leforrázva, a kompót tálkákba öntve. És újra. És még. A kuzinok leszegett fejű, gondolattalan masszaként gomolyognak a konyhában, soha nem ütköznek össze, az abroszt soha le nem csepegtetik, a grammokat soha el nem számolják, a zöldséget héjától, a húst hártájától mindig tökéletesen megtisztítják. Semmit sem kérdeznek. Még csak bele sem fogtak, mint tegnap a munkások.

A tante nem hallgat. Sarokszobájában, nyitott ajtónál ülve, a cigarettafüstből arcát előretolva, tökéletesen gömbszerű kontya, fehér pamacsos haja alól lehülyézi Antalt. A férfi megáll. A tante felé fordul, miközben kabátja szárnya rendületlenül hóna alatt gyűrődik. Pontosan olyan érzés, mint gyerekkorában, amikor a rövidre szabott kantár aránytalanul felrántotta a térdnadrágját. Kilógott a térde. Hiába rángatta. A keservit! Két nagy lépés a tante karosszékéig...

Az L alakú folyosó hosszabbik szárnya akár a levegőbe is repülhetne, olyan könnyű, üres. Kellemes huzat járja át. A lélegzés végett. Tiszta és salkatlan. Az orvos kilép a kissé kancsal, gömbölyű vállú Julianna szobájából, puhán lépeget a kijárat felé. Közben leereszti maszkját. A tantéra pillant. A kuzinokra és Antalra nem.

Két nagy lépés a tante karosszékéig! Az orvos biccentésére Antal megfordul. Felöleli, kezébe, karjába préseli csomagjait, és KIROBBAN a házból. Át a folyosón, le az emeleten, végig a kapualjban, ki a délutáni napra. Az utcán balra fordul, észre sem veszi a jobb oldalt álldogáló kamaszlányt, a ritmikusan motyogó lányt, sietve, egyenletes

tempóban gyűri a métereket maga mögé. A tarkója érzékelni véli, amint a megsavanyodott krémekkel töltött torták, a lecsöpögő mázzal megkent torták a húsleveses fazékba zuhannak, a salátalevelek belesulykolódnak a kompótos tálba, és a túlzsúfolt konyha az irdatlan súlytól megdől, földbe cövekel a hatalmas mennyiségű rothadó étel alatt, a kifejezéstelenül bámuló kuzinok ostoba tekintete alatt. Csak a harmadik szomszédot veszi észre, aki éppen a rohanó férfi orra előtt nyitja ki az ablakát, pillantását keresztezve, és akinek Antal hangsúlytalanul, köszönés helyett, egyik csomagján a fogást megerősítve odaszól: meghalt a feleségem.

Eszperantó

Amint apja csomagjait szorongatva elsiet, Irén,
a kissé kancsal, gömbölyű vállú Julianna lánya, fel-
néz az emeleti ablakokra.

diri, voli, vidi, saluti, esti

A kereszthuzat kilibbentette a fehérített függő-
nyöket, és felcsapta őket az épület falára.

lampon, telefonon, muzikon, patron,
knabon, urbon

Kicsap a fertőtlenítőszer, felgőzölög. Kiszállnak
a bacilusok a házból,

gondolja Irén, kifüstölik a szobából a bacilusokat,
utolsó erejükkel menekülnek, karmaikkal kapaszkodnak az ágyneműhuzatba, a padló szálkáiba, Julianna gömbölyű vállába, majd sikoltva kimúlnak, utoléri őket a klórszagú halálbrigád,

min, vin, lin, ŝin, ĝin, nin, ilin
és felröppenti kis hulláikat a Napba.

Mi volas paroli. Ni volas lerni. Ŝi ne volas labori. Mi volas diri, ke...

Irén tekintetével követi a függönyöket, és látja, ahogy az emeleti ablakok, Julianna szobájának ablakai enyhén megdőlnek, megemelkednek a gyors huzatban, a Nap és a fehérített anyag függőlegesében.

nigra, itala, bela, granda, longa

Azután lejönnek érte a halálosztó kezek. A kuzinok tucatnyi, arisztokratikusan vékony kézfejét egyetlen nagy, puha tenyérként érzékeli Irén, ahogy végtelen fáradtságában beledől, belefekszik. A légzésen kívül minden egyéb funkciót átenged nekik.

Mi volas paroli. Mi volas paroli. Mi volas paroli.

Teste beúszik a kapualjba, fel a lépcsőkön, a megkönnyebbült emeletre. A ház stratégiai középontjába, a sarokszobába kerül. Lekoppan a cipő, lecsúszik róla a zokni és a sötét, vékony szövetszoknya („ilyen melegben nem csoda, hogy elájul”), a kanárisárga selyemblúz, és ráolvad a könnyű hálóköntös (pedig nem is az övé, gyorsan kikaptak egyet a komódból).

Mi volas diri, ke...

Egyhetes száműzetés után visszahódította a házat.

Brazil!

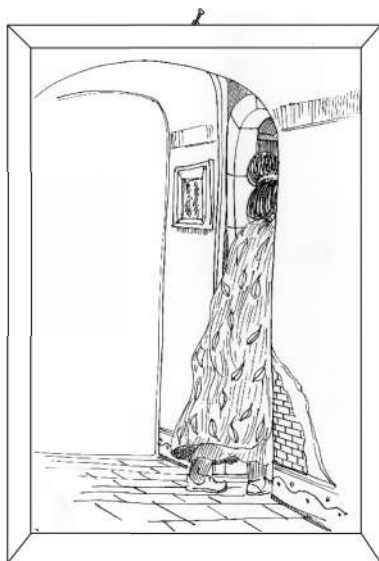
Torkától a gyomráig hosszanti nyomást érez Antal. Körülbelül egy hónapja. A Birtokon, az apja dolgozószobájában öten ülnek az íróasztallal szemben: a négy testvér (két lány, két fiú) és a jegyző. A két lánynak tulajdonképpen semmi köze ehhez. Rég férjhez mentek, megkapták a hozományukat; fiaikat, lányaikat taníttatják (egy fiú közülük tengerészeti iskolába jár, egy nap vonatút innen, senki nem érti, hogy juthatott eszébe, tizenöt évig tengert sem látott). Szóval van pénzük arra is, hogy a fiaikat, de még a lányaikat is taníttassák valamelyest, minek jöttek akkor, alig szólnak, csak nem akarnak ezek is kérni valamit? Szokatlanul és bosszantóan csendesek a városi nőkhöz szokott ifjabb Csóka Antal számára, nem is érti, hogyan lehetnek az ő testvérei ezek a harmincvalahány évesen megkövesedett, valamiféle hallgatag bölcsességben tetszelgő asszonyok. Arra gondol, most revánsot vesznek azért az egyetlen kínos látogatásukért az emeletes

házban, ahová konflissal érkeztek az állomásról, és amelynek kapuja előtt hosszú percekig vártak, hogy fogadja őket valaki. „Tán az intéző, hü-hü-hü!” A tante akkor produkálta először és utoljára Antal füle hallatára azt a gyermeki, garatból felbukó kun-cogást, amitől a férfi egy pillanatra szeretnivalónak találta őt. Végre megértették a házbeliek, hogy mire vár ez a valószerűtlenül felcicomázott, az ötórás vonatút következményeként kissé izzadtságzagú kompánia (két nővér és két mindenes), és levonultak elébük. Anyitány persze nyomot hagyott a teljes hétvégén, és a „műsorszám” (így emlegette a tante szintén lakkozott körmű barátnőinek a látogatást, mert véleményezési kényszerét még a szavak megválogatásában sem tudta lecsitítani) valamennyi résztvevője csak akkor könnyebbült meg igazán, amikor a vaskosan felékszerezett asszonyok megint a konflisban ültek, és a kizsarolt kapu előtti búcsúzkodást követően végre elhajtattak az állomás felé. Antal a látogatás egyetlen percében sem válaszolt nénjei egyetértést kereső tekintetére, nem reagált arra a feltételezett konszenzusra, amelynek alapján legalább neki kellett volna kiállnia rokonsága mellett. Nem, ő megjátszott értetlenséggel bámult vissza rájuk, és tovább evickélt a minden kockázattól mentes sehova-sem-tartozásban, miközben a tante

és „garnitúrája” (a nővérek terminológiája persze csak jóval később, a biztonságos Birtokon alakult ki, félszepségüket lassanként legyőzve) faarccal végezte a bevett napi rutint a háztartásban, ügyet sem vetve a két vidéki nő elvárására, amely viszonzásképp állhatatosan, őket szinte sziámi-ikreként összefűzve tömbösödött a vendéglátók ellenében.

Erre a hétvégére gondolt a városba költözött fiú, amint apjuk, idősebb Csóka Antal íróasztalával szemben ültek ők négyen, két férfi és két nő, meg a nehezen lélegző jegyző, az egyetlen ebben a szobában, aki képtelen izgatottsága fölébe kerekedni. Anti (mert így hívják itt, ezen a helyen; még a személyzet is így emlegeti a háta mögött, átveszi a családi lekezelő hangnemet, pedig ennek a fiúnak hivatala van a városban, komoly neve van a városban, legalábbis ezt mondogatja magáról) nem meri kérését megismételni. Már ha valóban elhangzott. Mert a fáradhatatlan gyakorlás a Birtokhoz vezető úton csapdába ejtette érzékeit: vajon most valóban sikerült-e hangosan kimondani azt a mondatot, amelyet végtelenszer elmotyogott magában, és nem csak a koponyájában visszhangzik-e megszámlálhatatlanul, anélkül, hogy sikerülne utat találnia kifelé? És ha mégis fennen elhangzott,

nem lehetséges-e hogy a mániákus ismételtetések folytán nem csupán az ő számára tűnik teljesen értelmetlennek, hangzók kiüresedett egymásra torlódásának minden egyes szó, hanem valóságosan, egyszer és mindenkorra kiiktatta a Világegyetemből ezek jelentését, és a többiek most azt várják, hogy a hablaty után mondjon is valamit? Apja és testvérei úgy ülnek itt, mintha még mindig neki kellene beszélni. Gyorsan újra tisztázza magában a dolgot. Emlékezete szerint elhangzott a szájából az, amiért idejött. Igen, és akár megesküszik rá, hogy most a válasz következik, ha egyáltalán még érvényben van az a sehol nem rögzített törvényszerűség, hogy a két fél közül az egyik mondandójára a másik válaszol. (És ha már nincs érvényben, akkor miért nem értesítették erről ifjabb Csóka Antalt?) Idősebb Csóka Antal végre megszólal. Hogy diktál. A jegyzőnek. Ifjabb Csóka Antal kérésére (ezen és ezen a napon) a Birtok örökösödési joga a következőképpen változik: a nagyobbik fiú továbbra is a földek fele részét örökli, a másik fele részt (bár a lányok ingóságban már megkapták örökrészüket, amikor férjhez mentek) idősebb Csóka Antal halála után e három testvér között egyenlő részben osszák fel. Ifjabb Csóka Antalt pedig töröljék a telekkönyvi kivonatból, azonna-

„kiiktatta a Világegyetemből ezek jelenlétét”

„elvész a koponya belsejében”

li hatállyal. A jegyző még nehezen szuszogva ír, amikor idősebb Csóka Antal íróasztala fiókjából a zöld posztólagra leszámol pontosan annyi pénzt, amennyi a brazíliai hajóútra elegendő. Oda. Anti nem mer érte nyúlni.

Legelőszőr Sándor áll fel. Mire Anti járni tanult, ő már a polgári bentlakásába költözött, és mire Anti iskolába ment, őt már eltanácsolták kivételesen lassú észjárása miatt (amely viszont nem gátolta meg abban, hogy a Birtok igazgatását apránként kitanulja, és következetesen, szívósan végezze munkáját). Odalép a laphoz, és aláírja. Azután nehézkes léptekkel kimegy a szobából, kezében a kalapja. Mintha idősebb Csóka Antal egyik napszámosa indulna vissza a földekre. Anna (szembenézne Antival, de az nem hagyja). És Matild. „Keresd meg a tengerésziskolában Janit. A címet felírom. Csomagot küldenék. Még csak tizenöt. Pakolok neked is.” Valószínűtlenül magasra csúszott hang. Ezúttal tényleg elvész a koponya belsejében. Matild koponyájában. Pedig hazamegy és ír és csomagol. Csak este ül le elgondolkozva.

Idősebb Csóka Antal kiinti lecövekelt lányait a szobából, ki a jegyzőt, és velük megy ő is. A fiú ott ül az íróasztallal szemben. A zöld posztólapon a papír és a pénz. A torkától a gyomra felé indul a nyomás.

Tartalomjegyzék

Az L alakú folyosó hosszabbik szárnya	5
Eszperantó	11
Brazil!	13
Tánc	19
Forróság	21
Fedélzet	23
Kertben	27
Piknik	33
Családi fotó	37
Kitárja	41
A tante meséje	43
János utazása	55
Néha éjjel	61
Eső	63
Félbemaradt mozdulat	69
Szépreményű Csóka Irén részére	73
A birtok	75
Térkép	83
Keresteti	89
A város utcái	91
Matild és a Kikötő	97
Antal álma	103
Jákob bácsi és a transzportálható kép	105

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SEBESTYÉN, RITA

**A tizennegyedik / Sebestyén Rita. - Miercurea Ciuc :
Bookart, 2010**

ISBN 978-606-92476-3-1

821.511.141(498)-31

A kiadásért felel a Bookart Kiadó igazgatója

Megjelent 8 ív terjedelemben Arno betűtípussal szedve

Korrektor Mihály Emőke

Tördelő Hajdú Krisztina

Műszaki vezető Császár Csilla

Készült a csíkszeredai Alutus Rt. nyomdájában

Felelős vezető Hajdú Áron igazgató